

En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, SOU 2024:23,

Dnr S2024/00726

Remissvar från Alkoholpolitiskt forum

Alkoholpolitiskt Forum (AF) är en förening för personer som vill främja debatt och opinionsbildning kring svensk och internationell alkoholpolitik. Föreningen står för en restriktiv alkoholpolitik. I föreningen samarbetar beslutsfattare, opinionsbildare och forskare för att minska alkoholskadorna, oavsett personlig inställning till alkoholbruk och partipolitisk övertygelse. Av naturliga skäl fokuserar vi remissvaret på frågorna kring alkohollagen. Vi vill ändå meddela att vi tillstyrker de förslag som innebär begränsning av försäljning och hantering av lustgas till allmänheten, liksom de förslag som innebär förbud mot att använda nikotinprodukter inom skolytorna samt skärpning av förbud mot langning av nikotinprodukter till ungdomar.

AF tycker det är värdefullt att utredningen har som huvudlinje att alkohollagens syfte att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar, och vi är i huvudsak positivt inställda till de förtydliganden av lagen som föreslås.

5.2 Alkoholservering

Ett av utredningens direktiv har varit att se över om regleringen av kopplingen mellan mat och alkoholservering kan förenklas. Utredningen gör en övertygande genomgång av frågan om kommer fram till att nuvarande reglering väsentligen bör kvarstå. Man föreslår att matutbudet kan begränsas till enklare rätter efter kl. 22 istället för kl. 23. Ändringen motiveras av personalskäl, och kan förefalla obetydlig. Risken är dock att börjar man rucka på regelverket kan tidsgränsen sänkas ännu mer, och det blir lättare för enklare gatukök att få serveringstillstånd.

AF menar att det inte finns skäl att ändra tidpunkten 23.00.

Utredningen föreslår också att tillståndsprövning och tillsyn ska göras mer enhetlig, genom att Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna skapar en samsyn, riktlinjer och utbildningar så att regelverket tillämpas mer enhetligt.

AF instämmer i att det är angeläget och tillstyrker förslaget.

Utredningen tar upp frågan om alkoholservering i samband med catering. Under COVID-pandemin medgavs hemleverans av alkohol på ett sätt som inte var förenligt med reglerna om catering. AF tillstyrker att regelverket skärps och att tiden för cateringservering anmäls och godkänns för varje tillfälle.

AF tillstyrker förslaget om att även provsmakning av folköl till allmänheten ska anmälas och godkännas av kommunen, i likhet med reglerna om provsmakning av andra alkoholdrycker.

5.3 Servering på fartyg

AF tillstyrker utredningens förslag om att serveringstillstånd ska krävas för servering av alkohol på svenska fartyg i trafik mellan Sverige och utlandet. Idag saknas sådana regler, och tillsyn är därför inte möjligt. Polismyndigheten har efterlyst möjligheter att bedriva tillsyn på grund av den höga

alkoholkonsumtionen, och problem därmed, på fartyg i Östersjön. Utredningen går föredömligt igenom förutsättningar och exempel från andra länder, och kommer fram till att det vore fullt möjligt att tillämpa alkohollagens regler om servering och tillsyn av servering tillämpliga på svenska fartyg i internationell trafik.

5.4 Marknadsföring och varningstexter

Utredningens uppdrag var att se över innehåll och utformning av de varningstexter som ska förekomma vid marknadsföring. Det stora problemet är marknadsföringen i sig, där alkoholreklam har kommit att införas regelbundet i dagstidningar trots lagen om att "särskild måttfullhet ska iakttas" Närhet till underhållningssidorna innebär också brott mot att den inte ska riktas till barn och ungdomar. AF menar att utredningen borde ha föreslagit kraftigare åtgärder mot marknadsföring i tidskrifter även utifrån den dom i "Gourmet-målet" som upphävt förbudet mot alkoholreklam i tryckta medier. Det hade varit rimligt utifrån utredningens uppdrag att se över och tydliggöra alkohollagen. Här finns utrymme att utöka granskning och lagföra överträdelse av alkohollagen.

När det gäller varningstexter tillstyrker AF förslaget om att ta bort de texter som är allmänt hållna. AF menar att alternativ 5 "...hjärnblödning och cancer" bör ersättas med specifika texter om dels hjärnblödning, dels cancer.

AF tillstyrker förslaget om att kravet på varningstexter ska gälla all marknadsföring, dvs även på nätet och i sociala medier.

5.5 Förmedling och försäljning

Utveckling av internet och sociala medier har möjliggjort en utveckling av marknadsföring och försäljning som går utöver alkohollagens syfte och mål. Utredningen går förtjänstfullt igenom de olika sätt som vinstdrivande företag använder för att främja både internethandel utomlands ifrån och förmedling av köp från Systembolaget. Man föreslår ett främjandeförbud liknande det som finns på spelområdet. AF tillstyrker förslaget.

5.9 Kunskapsprov

Kunskapsproven är viktiga för tillståndsprovning och tillsyn. FHM har ett register med resultat från proven, och det är angeläget att kommunerna har direktåtkomst till uppgifterna. Detta gäller redan nu, men utredningen föreslår att det regleras för tydlighets skull. AF tillstyrker förslaget.

5.10 Statistikuppgifter

AF instämmer i att det är angeläget att Folkhälsomyndigheten får in de statistikuppgifter som tillverkare och handlare är skyldiga att leverera. Utredningen överväger om någon sanktion ska införas för de som inte lämnar uppgifter. Utredningen menar att sådan åtgärd skulle vara oproportionerligt ingripande och dessutom administrativt krävande. AF menar att sanktion knappast kan anses oproportionerligt, men instämmer i att ett sanktionssystem kan vara administrativt bökligt, och att resurser för att få in statistik bör förstärkas på annat sätt. Folkhälsomyndigheten bör vara tydlig mot de som inte lämnar uppgifter och verka aktivt för att få in dem.

För styrelsen Alkoholpolitiskt Forum

Peter Allebeck
Ordförande